

**** บทความไม่เกิน 7 หน้า ****

ชื่อเรื่องภาษาไทย ใช้ฟอนต์ TH

SarabunPSK ขนาด 18

**** บรรทัดและการย่อหน้า**

เลือกกล่อง ย่อหน้า

ย่อหน้า -> การเยื้องและระยะห่าง

ระยะห่าง ก่อน 6, หลัง 0

ระหว่างบรรทัด = หนึ่งบรรทัด **

หัวกระดาษ 1.5 นิ้ว

การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดพุทธสุนทรียศาสตร์ในจิตรกรรมภาพวาดดอกบัว

ของ ทวี นันทขว้าง

AN ANALYTICAL STUDY OF BUDDHIST AESTHETICS IN “LOTUS”

PAINTINGS OF THE ARTIST TAWEE NANDAKWANG’S

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ใช้ฟอนต์

TH SarabunPSK ขนาด 16

เว้น 1 บรรทัด

ให้รายละเอียดนิสิต ในเชิงบรรทัดที่ ๑,๒,๓

พระบุลยเดช เทชบุณโญ

ย่อหน้า เริ่มพิมพ์ที่อักษรตัวที่ 9

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดพุทธสุนทรียศาสตร์ (๒) เพื่อศึกษาจิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของทวี นันทขว้าง และ (๓) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดพุทธสุนทรียศาสตร์ในจิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของทวี นันทขว้าง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผลงานศิลปะของอาจารย์ทวี นันทขว้าง เป็นจินตนาการ ของความรู้สึกประทับใจต่อธรรมชาติและทักษะความชำนาญในการสร้างสรรค์ศิลปะที่ก่อให้เกิดความงามอันลึกซึ้งที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจเป็นผลงานที่ที่ความงดงามแฝงไว้ด้วยข้อคิดคติธรรมและคำสอน แต่การวาดตระวันออกนี้ยังไม่ชัดเจนมีการผสมแนวคิดมาวาดเป็นตัวแทนภาพเขียนตระวันออก แต่เทคนิคการเขียนเน้นแบบตระวันตก

ซ้าย 1.5 นิ้ว

ขวา 1 นิ้ว

คำสำคัญ พุทธสุนทรียศาสตร์, จิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของทวี นันทขว้าง

เว้น ๒ บรรทัด

ABSTRACT

This thesis entitled ‘An Analytical Study of Buddhist Aesthetics in Tawee Nandakwang’s Lotus Flower Painting’ has three objectives: 1) to study the concept of Buddhist Aesthetics, 2) to study Tawee Nandakwang’s lotus flower painting and 3) to analyze the concept of Buddhist aesthetics in Tawee Nandakwang’s lotus flower painting. This is a qualitative research. In this research, the researcher is of the view that his art work is a kind of imagination derived from the impression of the natural beauty. Based on this, it gave rise to the creation of such a marvelous painting,

having a pregnant Buddhist teaching. However, his style of painting by means of Eastern technique is of no clear-cut style due to his usage of Western one.

Keyword:Buddhist Aesthetics, Tawee Nandakwang's lotus flower painting.

๑. บทนำ

ทุกหัวข้อ ให้ขีดซ้าย

พุทธสุนทรียศาสตร์ ในจิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของทวี นันทขว้าง ทำให้พัฒนาคนให้ เกิดเป็นผู้รู้ในสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริงบริสุทธิ์ผ่องใสจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งปวง ทำให้เกิด ความงามในพุทธสุนทรียศาสตร์ พบว่าคืองามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ความงามใน เบื้องต้นด้วยศีลอันเป็นประโยชน์แก่ตนเอง งามในท่ามกลางด้วยสมณะ วิปัสสนา มรรคงามในที่สุด ด้วยพระนิพพาน งามในเบื้องต้นด้วยศีลและสมาธิ งามในท่ามกลางด้วยวิปัสสนาและมรรค ผลงามใน ที่สุดด้วยผลแล้วนิพพาน

ดังนั้น จิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของทวี นันทขว้าง ตามแนวคิดพุทธสุนทรียศาสตร์ของ โลกธรรมชาติ ความงามใน ๒ มิติคือ “ความงามในมิติทางโลก” และความงามในมิติทางธรรม”^๓ ทางพุทธปรัชญาเถรวาท ความงามในมิติทางโลกเป็นระดับพื้นฐาน เช่น ความงามในทางภาพวาดเพื่อ จะได้ก้าวไปสู่ความงามในระดับสูงกว่า คือ ความงามของจิตใจและความงามของปัญญาที่ประกอบ เป็นด้วยธรรม อีกทั้งในลักษณะคำสอนของพุทธปรัชญาเถรวาท ยังแสดงนัยแห่งความสัมพันธ์ของ ความงามในมิติทางโลกและความงามในมิติทางธรรมที่เกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ เพราะฉะนั้น ความ งามทางโลกเป็นประเภทศิลปะประยุกต์ แต่เป็นไปเพื่อปลงอสุภ ส่วนความงามทางธรรมเป็นประเภท ศิลปะบริสุทธิ์ หรือวิจิตรศิลป์ (Pure Art or Fine Art) มุ่งปฏิบัติถึงความหลุดพ้นจากความทุกข์ ด้วย เหตุผลดังกล่าว จิตรกรรมภาพวาดดอกบัว ในพุทธสุนทรียศาสตร์ จึงเป็นความงามที่ทำให้มนุษย์พ้น ทุกข์ และเป็นอิสระจากสิ่งร้อยรัดทั้งปวง เป็นความงามทางรูปธรรมและนามธรรมประกอบด้วยธรรม ทำให้พัฒนาคนให้เกิดขึ้นผู้รู้ในสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง ให้เป็นผู้ตื่นจากความหลงใหลหมกมุ่นใน กระแสกิเลสทั้งปวง มีความเบิกบานบริสุทธิ์ผ่องใส ปราศจากจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งปวง เกิด มรรค นิพพาน

ระหว่างหัวข้อ ระยะห่าง=อัตโนมัติ

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

อ้างอิง จัดรูปแบบตามวิทยานิพนธ์

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดพุทธสุนทรียศาสตร์
๒. เพื่อศึกษาจิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของ ทวี นันทขว้าง
๓. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดพุทธสุนทรียศาสตร์ในจิตรกรรม ภาพวาดดอกบัวของทวี นันทขว้าง

ท้ายกระดาษ 1 นิ้ว

^๒ข.อิติ.อ. (ไทย) ๔๔/๒๕๐.

^๓ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๒๑๐/๑๒๔.

๓.วิธีการดำเนินการวิจัย

ระหว่างหัวข้อ ระยะห่าง=อัตโนมิติ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยค้นคว้าทางเอกสารตามลำดับ

รวบรวมข้อมูลแล้วค้นคว้านำมาเรียบเรียงย่อความ จากข้อมูลที่เชื่อถือได้ คือปฐมภูมิ ค้นคว้าข้อมูลทฤษฎีภูมิ โดยนำมาวิจัยเอกสารเกี่ยวกับ พุทธสุนทรียศาสตร์ในจิตรกรรมภาพวาดดอกบัว ของทิว นันทขว้าง นำเสนอผลงานวิจัยและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย

๔. ผลการศึกษา

ระหว่างหัวข้อ ระยะห่าง=อัตโนมิติ

พุทธสุนทรียศาสตร์เป็น “ความงาม” มีปรากฏทวยอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎก ตรงกับคำ ภาษาบาลี ได้แก่ คำว่า “กถยาณ” หมายถึง ความดีงาม, “โสภณ” หมายถึง ความงดงาม, ผ่องใส, “สุก” หมายถึง ความสวยงาม, “สุนทริย” หมายถึง ความงาม คำว่า “งาม” ตามหลักไวยากรณ์ใน คัมภีร์เถรวาทน่าสนใจมาก เพราะหากพิจารณาการใช้คำว่า “งาม” ที่เป็นทั้งคำนามกิริยาและ คำคุณศัพท์ ดังมีตัวอย่างดังนี้ ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่องราวในโรงธรรมแล้วทรงดำริว่า “วันนี้เราควรเสด็จไป” แล้วจึงเสด็จจากพุทธไสยาสน์ ทรงนุ่งผ้า ๒ ชั้นที่ย้อมดีแล้ว ทรงรัดประคด เหวดจสายฟ้า ทรงห่มจีวรมหาบังสุกุลได้ขนาดพระสุคตประมาณผ้ารัดกัมพล^๑ เสด็จออกจากพระคันธ กุฎีอันมีกลิ่นหอมตลบอบอวน และไปยังโรงธรรมด้วยความงดงามแห่งอาภักิริยาที่ทรงย่างไปแล้ว เป็นความงามแบบรูปธรรม^๒ พระอรธกถาจารย์พึงอธิบายไว้ว่า ผู้หญิงที่มีสรีระงามนั้นย่อมจะต้อง ประกอบด้วยความงาม ๕ ประการ เรียกว่า “เบญจกัลยาณี” คือ^๓ ผงงาม ผิวงาม วัยงาม เนื้องาม กระดูงาม ความงามของสตรีดังกล่าวมานี้เป็นความงามในอุดมคติของบุรุษซึ่งมีความพยายามเพื่อเสาะหา หญิงที่มีความงามครบถ้วนทั้ง ๕ ประการ

ประเด็นปัญหา พุทธสุนทรียศาสตร์ในจิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของทิว นันทขว้างความงาม ย่อมมีความหมายเฉพาะปรัชญาตะวันตก หรือมีประเด็นทางปรัชญาตะวันออกที่น่าสนใจ คือการ เข้าใจเกี่ยวกับความหมายของความงามมีประเด็นถกเถียงกันในทางปรัชญา

๑. แนวคิดพุทธสุนทรียศาสตร์ เป็น ความคิดเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ที่มาจาก พระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาที่ได้รวบรวมบันทึกไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎกซึ่งมีอยู่ ๘๔,๐๐๐ พระธรรม พระขันธ์ มีเนื้อหาของพระธรรมพระขันธ์ ดังนั้น ความงามตามแนวคิดพุทธสุนทรียศาสตร์ เป็นความ งามของธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งไร้ชีวิตนั้นพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงทั้งความงามในเชิงสีสันทะและทรวดทรง

^๑มหามงกุฎราชวิทยาลัย, **ธรรมบทแปล ภาค ๒**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๙๒-๑๙๓.

^๒มหามงกุฎราชวิทยาลัย, **ธรรมบทแปล ภาค ๑**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๙๐.

^๓มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย, **ธรรมบทแปล ภาค ๓**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า๗๕-๗๖.

อ้างอิง จัดรูปแบบตามวิทยานิพนธ์

และความงามในเชิงคุณค่า หรือเชิงคุณธรรมจากพระพุทธพจน์และอรรถาเกี่ยวกับความงาม เพื่อความเด่นชัดเรื่องของความงาม พระพุทธศาสนากล่าวถึงความงามใน ๒ มิติ คือ ความงามในมิติทางโลก และความงามในมิติทางธรรม โดยที่ความงามใน ๒ มิตินี้มีความหมายและวัตถุประสงค์แตกต่างกัน ความงามในมิติทางธรรมตามพระพุทธพจน์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาถือว่า “ความงาม” เป็นลักษณะสำคัญของธรรม หรือความจริงแต่คำว่า “งาม” ในความหมายทางธรรมนั้นต่างจากความหมายในทางโลกหรือที่ชาวโลกเข้าใจกัน กล่าวคือ “ความงาม” ของธรรมนั้นไม่ใช่ลักษณะทางอารมณ์หรือความรู้สึก เช่น สวย ไม่สวย แต่หมายถึงลักษณะทาง “คุณค่า” คือ อนุเคราะห์ประโยชน์^๗ เกื้อกูลสุข จึงให้คุณค่าแก่นุสัยทั้งความงามในมิติทางโลกและความงามในมิติทางธรรม

๒. จิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของทิว นันทขว้าง มีลักษณะเป็นศิลปะตะวันออก จัดเป็นศิลปะแบบอุดมคติ (Idealistic Art) ในประเภทของจิตรกรรมภาพวาดดอกบัวมี ๒ ประเภท คือ (๑) ประเภทศิลปะบริสุทธิ์ หรือ วิจิตรศิลป์ (Pure Art หรือ Fine Art) หมายถึง ศิลปะบริสุทธิ์ซึ่งเกิดจากการสรรค์สร้างของจิตรกรทั้งความคิดความบันดาลใจและจินตนาการ จนเกิดเป็นมโนภาพมีพลังแห่งสมาธิ ฝีมือความชำนาญความประณีตความสามารถทางเทคนิคและความศรัทธา^๘ ซึ่งช่างเขียนมีการถ่ายทอดมโนภาพนั้นๆ ให้ปรากฏเป็นรูปธรรมอันจะทำให้ผู้ชมรู้สึกได้โดยทางมโนอินทรีย์สัมผัสได้ดีที่ทำให้เกิดความประทับใจแห่งศิลปะนั้นๆ และมีผลให้จิตใจเป็นสุขทั้งในทางคุณธรรมจริยธรรม และสุนทรียศาสตร์ นั่นก็คือ จิตรกรรมเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้จิตใจสูง (๒) ศิลปะประยุกต์ (Applied Art) หมายถึงเพื่อคุณค่าความงามในการตอบสนองต่อประโยชน์ใช้ในการสอยในชีวิตประจำวัน^๙ เพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายเป็นอันดับแรก แต่จะมีการคำนึงถึงคุณค่าความงามเป็นอันดับรอง คือพาณิชย์ศิลป์ (commercial art) เป็นศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อประโยชน์ในทางการค้าธุรกิจ การสื่อสาร เช่น ภาพโฆษณา โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ ปกหนังสือ ปกซีดีเพลง แต่ศิลปะประยุกต์ในทางตะวันออกเป็นไปเพื่อปลงอสุภะ

๓. วิเคราะห์แนวคิดพุทธสุนทรียศาสตร์ในจิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของอาจารย์ทิว นันทขว้าง เกิดจากการที่มีความพยายามจะนำหลักความคิดเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ตะวันตก เป็นสุนทรียศาสตร์ “วิชาที่ว่าด้วยความสวย ความงาม และความไพเราะ สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาท

← อ้างอิง จัดรูปแบบตามวิทยานิพนธ์

^๗อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๖๐/๑๙๗.

^๘วรรณญาณสงขลา, การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, ๒๕๒๘), หน้า๑๘๘.

^๙พระราชวรมุณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า๑๕๕.

สัมผัส เกิดความรู้สึกปีติยินดี อิ่มเอมใจ พอใจ และชื่นชมในสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาปะทะอาจจะเป็นในธรรมชาติเอง หรือที่มนุษย์ผลิตคิดค้นขึ้นโดยมีจุดประสงค์ให้มีความงาม” สุนทรียภาพ “ประสบการณ์ทางความงามเกิดขึ้นจากการได้สัมผัสกับสิ่งที่มีความงามความไพเราะแล้วทำให้เกิดอารมณ์สุนทรีย์ เกิดความปิติสุขเพลิดเพลิน” ประสบการณ์ทางความงามมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ ประสบการณ์ตรง ซึ่งมีผลต่อการรับรู้คุณค่าสุนทรีย์ได้มากที่สุด และประสบการณ์รอง ส่วนใหญ่ล้วนเป็นผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้นและไม่มีโอกาสได้ชมของจริง ซึ่งหาความหมายของความงามของศิลปะซึ่งล้วนแตกต่างกันไปตามทรรศนะของนักปรัชญาแต่ละคน และเป็นที่มาของข้อถกเถียงถึงปัญหาของความงาม

๕. บทสรุป ← ระหว่างหัวข้อ ระยะห่าง=อัตโนมิติ

นักสุนทรียศาสตร์ได้เสนอ ทรรศนะทางความงาม ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปถึงประเภทความงามไว้ด้วยกัน ๔ ทฤษฎีคือทฤษฎีอัตนัยนิยม (Subjective Theory)

ทฤษฎีปรนัยนิยม (Objective Theory) ทฤษฎีสัมพัทธนิยม (Relative Theory) และทฤษฎีอุบัติการณ์ใหม่ (Emergent Theory of Value) ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ทั้ง ๔ มาวิเคราะห์ประเภทความงามศิลปะเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับ พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ที่ได้รวบรวมบันทึกไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎกซึ่งมีอยู่ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมพระขันธ์ มีเนื้อหาของพระธรรมพระขันธ์เหล่านี้ที่มีความสำคัญมาก เพราะล้วนเป็นคำอธิบายเกี่ยวกับความงามของโลกธรรมชาติและชีวิต ในแง่มุมทางศิลปะสำหรับผู้ศึกษาความงามพุทธสุนทรียศาสตร์ถ้าเข้าใจได้อย่างถ่องแท้แน่นอน จะพบว่าคำอธิบายของพุทธสุนทรียศาสตร์ที่มีต่อความงามมิติทางโลกประเภทศิลปะประยุกต์มีความสอดคล้องความงามอัตนัยนิยมหรือจิตวิสัยกับความรู้สึก ของผู้ชมเป็นความงามมิติทางโลกเป็นแนวทางในการบรรเทาต้นหาราคะ และส่วนความงามมิติทางธรรมประเภทศิลปะบริสุทธิ์ หรือ วิจิตรศิลป์ (Pure Art หรือ Fine Art) มีความสอดคล้องงามความปรนัยนิยมหรือวัตถุวิสัยกับความงามมิติทางธรรมตลอดจนเป็นภาวะความสัมพันธ์ระหว่างความงามมิติโลกกับความงามมิติทางธรรมที่มีปฏิกริยาตอบสนองในสัดส่วนพอๆ กันจึงเป็นความงามสัมพัทธวิสัย

สรุปได้ว่า พุทธสุนทรียศาสตร์ในจิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของทวิ นันทขว้าง เกิดจากปฏิกริยาตอบสนองในสัดส่วนพอๆ กันตามเงื่อนไข จึงเกิดความงามอุบัติการณ์ใหม่เพื่อมาฝึกปฏิบัติตนเองเป็นผลของการปฏิบัติทั้งงามด้วยผลในทุกๆ ขั้นตอน คือ ผลขั้นต้นทำให้ชมหรือระงับกิเลสได้ชั่วคราวเกิดจากความงามมิติโลกกับความงามมิติทางธรรม ที่มีปฏิกริยาตอบสนองในสัดส่วนพอๆ กัน จึงมาเป็นผลขั้นกลาง คือได้รับความสุขจากความสงบอันเกิดจากสมถะและวิปัสสนา ผลขั้นสูงสุด คือ ความเป็นผู้คงที่อันเป็นผลจากการบรรลุนิพพาน มิติแห่งคุณค่าต่อชีวิตให้ความอนุเคราะห์ (อนุกัมปะ) ให้ประโยชน์ (อรรถะ) ให้ความเกื้อกูล (หิตะ) ให้ความสุข (สุขะ) ทั้งแก่เทวดาและมนุษย์เป็นผลของความงามสัมพัทธวิสัย แต่ถ้าหากศิลปะหรือความงามนั้นๆ ไม่เป็นไปเพื่อความดีซึ่งมีศีลสมาธิและ

ปัญญาเป็นจุดมุ่งหมายอันมีพระนิพพานเป็นความดีสูงสุด แล้วย่อมเป็นสิ่งที่ไม่มีดีและกล่าวได้ว่าไม่ใช่ความงามที่แท้จริงของพุทธสุนทรียศาสตร์ที่ผลงานจิตรกรรมภาพวาดดอกบัวของอาจารย์ทวี นันทขว้าง

๖. ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าพุทธสุนทรียศาสตร์ยังขาดการจัดระเบียบตามแบบที่สามารถกล่าวได้โดยทั่วไปดังเช่นที่เราได้กล่าวแต่รูปแบบของการเรียนรู้อย่างตะวันตก ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้วพุทธปรัชญาเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและท้าทายต่อการศึกษาตีความค้นคว้าและการวิจัยโดยละเอียดเพื่อตีแผ่ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะซึ่งถือว่าเป็นเสน่ห์และดึงดูดมีความเป็นศาสตร์และศิลป์เพื่อการศึกษาต่อไปเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แตกซัดมาก

๖.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไปใน ผลงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เป็นงานวิจัย ที่มุ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงพุทธสุนทรียศาสตร์ในผลงานจิตรกรรมของอาจารย์ทวี นันทขว้าง แบบเฉพาะเจาะจงโดยไม่ได้ครอบคลุมถึงปัญหาทางอภิปรัชญาหรือคุณค่าทางจริยศาสตร์อื่นๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปะของศิลปินท่านอื่น

๖.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยควรให้การสนับสนุนในการเรียนการสอนทางศิลปะให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยด้านพุทธสุนทรียศาสตร์แก่ผู้ศึกษาในสาขาปรัชญาต่อไป

บรรณานุกรม ยกมาอ้างอิงเฉพาะเนื้อความที่เกี่ยวข้องในบทความเท่านั้น ให้พอดีหน้ากระดาษ ไม่เกินแผ่นสุดท้าย

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปกสีฟ้า

อรรถกถาแปลชุด ๔๕ เล่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ธรรมบทแปล ภาค ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ธรรมบทแปล ภาค ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ธรรมบทแปล ภาค ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

**** บทความไม่เกิน 7 หน้า ****